

umetnik v onem trenutku, ko je smrtonosna pušica zadela njeno deviško srce. Dva angela podpirata mrtvo truplo: angel na desnici ob komolcu, angel na levici pa drži roko svetnice, ter se, nežno podpirajoč nagnjeno glavo, lahko nagiblje k njej. Nad to trojico se prikaže skupina angelov s palmo in zmagovalnim vencem. S simboličnega trikotnika lijó žarki na spodnjo skupino, zlasti na mučenico, ki je najčarobnejša prikazen in središče cele slike. Gornostaj, bager in zlato pričajo o kraljevem pokolenju slavne junakinje. Pušica ji tiči v junaških prsih in smrtna senca ji je že legla na deviški obraz, a vendar je vrtan potezam mir, vdanost in sreča duše, ki je že pohitela k svojemu Bogu. S posebno spretnostjo je umetnik zabranil, da smrt ni vzela postavi lepote in miline. V koloritu ne opazujemo onega praznega iskanja efektov, ki sili pri mnogih novodobnih slikarjih tako neprijetno v ospredje; kar namerava upodobiti, izraža preprosto, a resnično. Postavi obeh angelov sta krepki, podoba sv. Uršule pa ima nekaj vzvišenega. Razsvetljava prihaja od zgoraj in je po celi sliki prijetno razdeljena. Večji senčni oddelki tvorijo sliki okvir, izvzemši gornji levi kot.

S. I.

Nad prepadom ob skalah visi naš drzni hribolazec str. 457. Izvabilo ga je vroče podnebje vun iz vročih, soparnih mestnih ulic, vun v pristo prirodo, na visoke gore, kjer nimaš nikogar nad seboj, kakor drznega orla in sinje božje nebo. Tam se razširijo stisnjene prsi, tam se zbistri oko, tam se razbremenijo srce težkih skrbi in duh začne svobodno in čilo misliti. A če greš v gore, bodi previden! Vprašaj izkušenega hribolazca za svèt, in vzemi seboj paznega vodnika, če le moreš takega, ki ima od okrajnega glavarstva izpričevalo, da je sposoben in vesten! Potem si pa zapomni še to! Kovane čevlje na nogo! Pa ne takih, ki imajo le nekaj gladkih žebličev! Taki so še bolj nevarni, in ž njimi zdrsrneš, da sam ne veš kdaj, ampak pravilno hribovsko kovane, težke čevlje si omisli! Nogavice imej debele, volnene, ne tankih! V njih mora biti noga na mehke, in zračne morajo biti, da se noga preveč ne potí. Kratke lodnove hlače si obleci in „rukzaka“ ne pozabi! V njem imej domačo lekarnico s potrebnimi obliži in obvezami! Saj ne veš, kaj se ti vse primeri! Zemljevida ne pozabi, pred vsem pa se oboroži z dolgo, spodaj dobro okovano palico! Ta te bo rešila iz največje nevarnosti. In kadar pojdeš nad prepadom, opiraj palico v stran z obema rokama, pa ne na ono stran, kjer je prepad, ker drugače si kmalu spodaj! Tudi gorsko sekirico ti priporočamo, da si sekaš stopnice v led. In če se izgubiš v skalovju, izkušaj privabiti rešitelje z gorskim znamenjem: šestkrat na minuto zapiskaj, kar le moreš, potem eno minuto počakaj, in ko se izgubi jek v gorovju, piskaj zopet! In če se ti kdo oglasi, pa suknjo sleci, jo priveži na palico in mahaj ž njo, da te opazijo!

Če se ti v glavi vrti, pa rajši ne pojdi na strme vrhe, ampak si jih od spodaj ogleduj! —

Podobar Andrej Rovšek. Med našimi domačimi podobarji je na glasu g. Andrej Rovšek. V Ljubljani se je naselil l. 1894. in je izgotovil od tega časa enajst velikih in petnajst stranskih oltarjev, štiri prižnice in štiri križeve pote. Njegovo delo so veliki oltarji v cerkvi sv. Rozalije v Krškem na Pšati, na Sveti gori pri Vačah, v Lučah (župnije Žaline), v Dolu, Ajdovcu, Žirovnici, Ambrusu, v Dobu, v Stožicah in pri frančiškankah v Ljubljani. Štirje njegovi stranski oltarji so v Šmartnem pod Šmarno goro, po dva v cerkvi svete Rozalije v Krškem, Zaplani, Logatcu in na Ježici, po eden v Podgradu (Mehovo), na Pšati in v Stožicah. Njegove prižnice so v Litiji, v Dobu, v Krškem, v Stožicah, križevi poti pa v Litiji, v Kamni gorici, pri uršulinkah v Ljubljani in na Ježici. Krstilne omare je izdelal za Peče, Luče, Št. Peter na Krasu, Trnovo v Ljubljani, Postojno in Žalino. Izdelal je tudi podobe za glavni in za stranska oltarja v Vodica, podobo presv. Srca Jezusovega in izpovednico v Križankah. Zdaj izdeluje za Križanke dva kipa, majhen oltarček, dva stranska oltarja za Jurno vas, velika oltarja za Mirno in Rova; za poslednjo cerkev izdeluje tudi dva stranska oltarja in prižnico. Mnogo oltarjev je prenovil, na primer v Dobropolju, v Preski itd. Od njega imamo tudi različne večje in manjše kipe.

Slovenska stenografija. V „Stenografu“, „glasilu hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu“, priobčuje prof. Stanko Mikolić „Slovensko stenografijo“, ki jo je po Gabelsbergerjevem zistemu sestavil nadučitelj France Hafner. Slovenske stenografije se je prošlo leto na štirih zavodih učilo 70 dijakov.

Domača umetnost. K i n e m a t o g r a f i č n e predstave prireja v Gorici fotograf g. A. Jerkič. — G. A. J e b a č i n je naslikal v cerkvi v Stožicah pri Ježici 9 slik na stropu in na stenah.

Ferdo Livadić. Dne 19. majnika so odkrili Hrvatje v Samoboru spominsko ploščo skladatelju hrvaške budnice „Još Hrvatska ni propala“, te pesmi, katera kakor poljska himna „Jeszcze Polska nie zginęła“ dviga zapuščeni narod k novemu pogumu v težkih borbah za obstanek. Ferdo Livadić je bil rojen v Celju, v našem slovenskem Štajerju, dne 30. maja l. 1798. Oče mu je bil sodni pristav. V Samobor se je preselil l. 1809., kjer je podedoval posestvo po teti. V Zagrebu se je učil glasbe pri nekem Böhm. V Gradcu pa se je učil pravoslovja in izpopolnjeval v glasbi pri skladatelju Hüttenbrennerju, ki je bil goreč častivec Beethovenov. Ko se je vrnil Livadić v Samobor, je postala njegova hiša zbirališče najvnetejših domoljubov; tudi Gaj je rad prihajal iz Zagreba v

njegovo gostoljubno hišo. Dne 7. januarja 1835 se je omenjena pesem prvič pela v hrvaškem narodnem gledišču z nepopisnim navdušenjem. Od tedaj je zložil Livadić še marsikatero popevko in nabiral narodne napeve. Uglasbil je tudi Kukuljevićevo dramo „Juran i Sofija“, katero so igrali 10. junija 1840, ki se je pa na žalost izgubila s partituro, ki jo je napisal za Bogovićevega „Frankopana“. Največ je zlagal Livadić okoli l. 1848. Njegove pesmi so se pevale po narodnih društvih, posebno jih je pa razširjal prvi hrvaški narodni pevec Albert Štriga. Livadić je umrl v Samoboru dne 8. januarja l. 1870. Število Livadićevih skladb je jako veliko. Kuhač je naštel 123 izvornih hrvaških posvetnih pesmi, od katerih se nahajajo mnoge varijante. Najbolj znane so: „Još Hrvatska“ (1833), „Mio ti je kraj“ (1835), „Dieva crnooka“ (1835), „Preobraženje“ (1835), „Hočeš dieva stan moj imeti“ (1835), „Okička vrana (največja, 1835), „Oj košutko“, „Oj talasi“ (1841), „Kamena dieva“ (1844), „Lepa Anka“ (1845), „Moja ladjo“, „Predivo je prela“ (1845), „Oj vi zvezde sjajne“, „Molitva hrvatskoga rodoljuba“, „Bože živi“ itd.

Za rektorja zagrebškega vseučilišča je bil letos izvoljen prof. Vekoslav Klaić, znani hrvaški zgodovinar.

Nikola Mašić. Dne 4. junija t. l. je umrl v Zagrebu znameniti slikar Nikola Mašić. Bil je mož obširne izobrazbe in je videl mnogo sveta. Rojen je bil l. 1852. v Otočcu, a v šolo je hodil v Trstu, na Dunaju, v Olomucu, v Krakovu in dovršil gimnazijo v Kromeriju. Hotel se je najprej posvetiti trgovini, a s trgovske šole je prestopil na akademijo lepih umetnosti na Dunaju. L. 1871. je bil v Monakovem, pozneje v Gradcu. Mollivany je spoznal njegovo veliko nadarjenost ter ga je poslal zopet v Monakovo, da se tam še dalje izobrazbi. Odlikovan s častno svetinjo je tam dovršil nauke. Od leta 1878. je bil večkrat v Parizu, kjer je slikal v slikarski šoli „Académie Julien“. Izmed njegovih slik so najbolj znane: „Bošnjak na odmoru“, „Napoljski pastir“, „Hrvatska djevojčica u kukuruzištu“, „Na groblju“, „Vrt na Capriu“ in „Prizor iz napoljske okolice“. L. 1884. je bil imenovan za profesorja na „Zemski obrtni školi“. V Zagrebu so ga prijatelji lepih umetnosti radostno sprejeli. Tu je dovršil med drugimi slike: „Berba ruža u Bugarskoj“, „Gjurgjice“, „Na obali Save“, „Ulaz u vrt palače Lj. Vranyczanya“, „Prizor kod Jesenovca“. Od njega imajo Hrvatje nebroj načrtov in študij. V počitnicah je hodil rad na potovanje. Obiskaval je Pariz, Rim in Neapolj. L. 1896. ga je izbrala zagrebška akademija za ravnatelja galerije slik. Bil je pozneje tudi učitelj risanja na zagrebškem vseučilišču. Njegove slike ga kažejo kot izbornega umetnika in so bile odlikovane v Monakovem, v Zagrebu, v Budimpešti in v Parizu.

Hrvaški slikar Vergilij Meneghello-Dinčić je razstavil v Sarajevu več slik. Kritika hvali „Glavo

Jesusovo“, ki predočuje molitev: „Oče, odpusti jim!“, „Glavo moslima“ in pokrajino „Spletska luka ob mesečini.“

O razvoju hrvaške umetnosti prinaša „Nada“ kritičen in zgodovinski spis izpod peresa Dušana N. Plavšića.

„**Matica Hrvatska**“ je imela svoj občni zbor dne 13. julija. Članov ima 11.263, za 113 članov več nego preteklo leto. Imovina „Matice“ se je povečala v tekočem letu za 20.060 K 16 v. Skupna imovina znaša 532.870 K 69 v. Pravila so spremenili vtoliko, da more „Matica“ dajati blagajniku in tajniku stalno mirovino. Na občnem zboru se je razpravljalo o tem, da se „Vienac“ reformira, da bode mogel tekmovali z „Nado“ in „Prosvjeto.“ Pisatelj gosp. Hoić se je zagovarjal, da je imenoval v svoji knjigi o Bosni tamošnje prebivavce Srbe. Predsednik dr. Gjuro Arnold pa je v daljšem govoru proti mlajšim slovstvenikom, ki hočejo „Matico“ modernizirati, razvijal njen program, ki se drži starih, preizkušenih znanstvenih, umetniških in narodnostnih tradicij, ne da bi pri tem zanemarjal kak opravičeni napredek.

„**Zbornik za istoriju, jezik i književnost srbskoga naroda**“ je začela izdajati „Srbska akademija nauka“. V prvem zvezku je 2086 zapiskov in napisov od XII. do XVII. stoletja. Tu so zbrani napisi, katerim se da letnica natančno ali približno določiti. V naslednjih zvezkih pridejo na vrsto bolj negotovi zapiski in napisi.

Bosna in Hercegovina. Pod vodstvom znane francoskega učenjaka Louis Oliviera je izšlo veliko ilustrirano delo o Bosni in Hercegovini. Sodelovalo je deset francoskih učenjakov. Izmed 17 sestavkov, kateri podajajo natančen in vsestranski opis dežele, hvalijo posebno Diehlov opis bosenske zgodovine. Vlada je dala pisateljem na razpolago vse, kar so želeli.

Prebivalstvo na Hrvaškem. Najnovejši statistički podatki o prebivalstvu na Hrvaškem zopet kažejo, kako neugoden za slovanski živelj je sedanji zistem. L. 1880. je bilo Hrvatov v Hrvaški in Slavoniji 1.712.000 ali 90·48% vsega prebivalstva. L. 1890. je sicer poskočilo absolutno število hrvaškega prebivalstva na 1.921.000, toda v odstotkih se je zmanjšalo nasproti celokupnemu prebivalstvu na 87·90%. Leta 1890. pa se je zmanjšalo tudi razmerno število. Tega leta so v omenjeni deželi našli 2.089.000 Hrvatov, a ti tvorijo vsega prebivalstva samo še 87·05%. Po materinskem jeziku je bilo na Hrvaškem leta 1900. še 19.789 Slovencev (0·82%), 31·588 Čehov (1·32%), 17.342 Slovakov (0·72%), 4666 Malorusov (0·19%), 998 Poljakov (0·04%), 90·180 Madjarov (3·76%) in 134.000 Nemcev (5·58%). Med Madjare in Nemce so se vpisali seveda večinoma tudi judje, katerih je na Hrvaškem od dne do dne več.